

**3rd European
Youth Work
Convention**

**Trečiojo Europos konvento
darbo su jaunimu klausimais**

**galutinė
deklaracija**

Gairės ateičiai

2020 m. gruodžio 10 d., Bona

TREČIASIS EUROPOS KONVENTAS DARBO SU JAUNIMU KLAUSIMAIS „SKAITMENINIS KONVENTAS“

DEKLARACIJA

Įžanga

Vokietijai pirmininkaujant Europos Sąjungai ir Europos Tarybai, maždaug 1 000 dalyvių nuotoliniu būdu susirinko į trečiąjį Europos konventą darbo su jaunimu klausimais. Stiprų impulsą Konventui suteikė unikalus politinis susirinkimas, pajėgus įgyvendinti Europos darbo su jaunimu darbotvarkę vykdant vadinamąjį Bonos procesą. Šis Konventas yra to pradžia.

Visi dalyviai priklauso energingai darbo su jaunimu veiklos bendruomenei 50-yje Europos šalių, kurioms atstovaujama Konvente. Ši stebėtinai įvairi veiklos bendruomenė (žr. toliau) diskutavo ir tiesiogiai prisidėjo prie šios galutinės Deklaracijos.

Trečiojo Europos konvento darbo su jaunimu klausimais tikslas buvo suteikti Europos darbo su jaunimu darbotvarkei aiškų pavidalą atsižvelgiant į jos politinę struktūrą ir apibrėžiant būsimus žingsnius, veiksmus ir priemones, kurių reikia imtis pagal Bonos procesą. Šia galutine Deklaracija siekiama užfiksuoti dalyvių svarstymus, motyvuoti ir suteikti tinkamas gaires su jaunimu dirbančiai bendruomenei, vadovaujantis Bonos procesu. Galutine Deklaracija taip pat siekiama sustiprinti politinį įsipareigojimą visuose lygmenyse, palaikyti, plėtoti ir diegti inovacijas darbe su jaunimu visoje Europoje.

Todėl šioje galutinėje Deklaracijoje tiesiogiai kalbama apie darbo su jaunimu veiklos bendruomenę Europoje, kaip pagrindinę aktyvią ir atsakingą Bonos proceso suinteresuotąją šalį. Veiklos bendruomenės yra apibrėžiamos kaip socialinio mokymosi procesas, kuriame „žmonės, susidomėję tuo pačiu dalyku ar sritimi, bendradarbiauja ilgesnį laiką, dalijasi idėjomis ir strategijomis, numato sprendimus ir kuria inovacijas“. Darbo su jaunimu veiklos bendruomenė turi būti visiškai įtrauki, apimti *visų rūšių darbą su jaunimu*, pagrįstą įvairiais metodais ir formatais, ir *visus su jaunimu dirbančius asmenis*, kurių darbas apmokamas arba yra savanoriškas, trunkantis visą gyvenimą ar trumpalaikis arba atliekamas ne visą darbo dieną, išugdytus pagal oficialias mokymo programas arba neformalų mokymą visose 50 Konvente atstovaujamų šalių.

Darbo su jaunimu veiklos bendruomenei priklauso:

su jaunimu dirbantys asmenys ir jaunimo lyderiai, darbo su jaunimu vadovai, projektų vykdytojai, akredituotos ir nepriklausomos darbo su jaunimu organizacijos, mokytojai, tyrėjai, su jaunimu dirbančių asmenų mokytojai, vietos bendruomenių ir savivaldybių pedagogai, „Erasmus+“ jaunimo srities ir „Europos solidarumo korpuso“ nacionalinės agentūros, jaunimo atstovybės, jauni žmonės ir politikos formuotojai visuose valdymo lygmenyse.

Trečiasis Europos konventas darbo su jaunimu klausimais ragina imtis bendrų veiksmų (arba *orientuotis* į bendrus veiksmus) visuose lygmenyse, ar tai būtų vietos, regioninis, nacionalinis ar Europos lygmuo. Tačiau darbas su jaunimu Europoje vyksta įvairiose aplinkose ir esant skirtingoms aplinkybėms. Todėl gairės, kurias ši galutinė Deklaracija numato Bonos procesui, turėtų būti papildytos bendruomenės kūrybiškumu, įsipareigojimu ir ryžtu, siekiant toliau apibrėžti veiksmus, pritaikytus skirtingiems su jaunimu dirbančių specialistų vaidmenims, poreikiams ir tikslams.

Žvelgiant į ateitį, horizonte jau matyti ketvirtasis Europos Konventas darbo su jaunimu klausimais. Tai yra stipri paskata imtis neatidėliotinių veiksmų pagal Bonos procesą, kad po penkerių metų būtų galima apžvelgti sėkmingą trečiojo Konvento pasiūlytų veiksmų ir priemonių įgyvendinimą bei pasiektą pažangą. Tačiau privalome žvelgti dar toliau. Ši galutinė Deklaracija išreiškia pagrindinę viziją, sukurtą ilgesniam laikotarpiui. Todėl darbo su jaunimu paramos, plėtros ir inovacijų diegimo procesas Europoje neturėtų apsiriboti tik artėjančiais penkeriais metais. ES jaunimo strategija iki 2027 m.¹ ir Europos Tarybos jaunimo sektoriaus strategija iki 2030 m.² įgalina su jaunimu dirbančią bendruomenę toliau dėti pastangas ne tik Konventuose numatytu laikotarpiu. Artimiausiais metais nuolatinė abiejų strategijų įgyvendinimo stebėseną padės laiku įvertinti Bonos proceso – Europos darbo su jaunimu darbotvarkės variklio – veiksmingumą ruošiantis ketvirtajam Konventui ir po jo.

Kontekstas ir dabartinė padėtis

Socialinė jaunimo padėtis Europoje

Nuolatiniai pokyčiai ir pasaulinės krizės, tokios kaip COVID-19 pandemija, aiškiai parodė, kad ateitis nebėra tokia, kokia buvo anksčiau – tai, ką seniau numatėme įvyksiant sveikatos, ekonomikos, aplinkos ir technologijų srityse, nebėra realu ar įmanoma. Nors pokyčiai yra natūralu, tačiau dabar prasidėjo didžiulio neapibrėžtumo laikai. Daugelyje Europos visuomenių pastebimas antidemokratiškų tendencijų stiprėjimas, besikeičiančios ir mažėjančios pilietinės visuomenės erdvės bei

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52018DC0269>

² <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-strategy-2030>

dažnėjantys žmogaus teisių pažeidimai. Pamažu silpsta pasitikėjimas valdžios institucijomis. Vis platesnės visuomenės architektūros spragos ardo demokratiškas institucijų stabilumą ir teisėtumą. Plintant populizmui ir melagenoms, stiprėja visuomenių poliarizacija. Visa tai vyksta klimato krizės metu, kurią jaunimas puikiai suvokia ir kuri neabejotinai kelia pavojų socialinei sanglaudai bei blogina gyvenimo kokybę (galiausiai, kelia egzistencinę grėsmę), ir klestinti skaitmeninei realybei, kurios dominavimas kasdieniniame gyvenime neretai turi neigiamų asmeninių ir socialinių pasekmių.

Akivaizdu, kad tokie socialiniai pokyčiai veikia ir jaunimą, dažnai labai neproporcingai. Jaunimas iš ypač marginalizuotų grupių, patiriančių daugialypę diskriminaciją, kenčia nuo didėjančios socialinės nelygybės ir mažėjančio socialinio teisingumo. Tačiau kaip tik jaunimas nestokoja kūrybiškumo, vaizduotės ir atsparumo nestabilumo ir sudėtingų gyvenimo pokyčių akivaizdoje. Būtina pasirūpinti, kad jauni žmonės galėtų ir toliau tai daryti naudodamiesi visomis savo teisėmis. Tačiau daugeliui jaunų žmonių vis dar neleidžiama naudotis jiems priklausančiomis teisėmis arba jie apie jas nežino, todėl negali veiksmingai reikšti savo nuomonės ar prabilti apie problemas. O „aktyvių“, „galinčių“ jaunų žmonių, išreiškiančių savo požiūrį, poreikius ir įsitikinimus, pernelyg dažnai nepaiso ir ignoruoja visuomenė bei bendruomenė, kurioje jie gyvena. Daugeliui jaunų žmonių vis dar trūksta paramos, kad įsitrauktų į visuomenės gyvenimą jiems priimtinais ir prasmingais būdais. Įsipareigojimas autentiškai kurti dabartį ir ateitį kartu su jaunimu vis dar pernelyg retai įgyvendinamas praktiškai. Tai turi įvairialypį neigiamą poveikį šiuolaikiniam jaunimui – jų ir visų mūsų ateičiai.

Neformalusis švietimas ir mokymasis, pagrįstas ugdomosiomis, įgalinančiomis, išraiška, aktyvumą ir įtrauktį skatinančiomis darbo su jaunimu vertybėmis, padeda jauniems žmonėms pasijusti savo gyvenimo šeimininkais. Darbas su jaunimu, kaip vienas iš pilietinio ugdymo aspektų, turėtų būti sutelktas ir į galios santykius, sąveikumą, socialinį teisingumą, emancipaciją ir tikrą jaunų žmonių įsitraukimą. Jis turėtų būti pagrindinis nelygybės panaikinimo įrankis, gražinantis jaunus žmones į dėmesio centrą ir suteikiantis jiems galimybę būti kompetentingais Europos politikos kūrėjais. Susigrąžindamas savo pilietinę misiją, darbas su jaunimu padeda sukurti itin reikšmingą jaunimo pilietiškumą, kuris suteikia jaunimui galią kompetentingai reaguoti į šiuolaikines problemas, su kuriomis susiduria Europa, kaip demokratinis projektas.

Europinis darbas su jaunimu ir darbas su jaunimu Europoje

Iki XXI a. pradžios „darbas su jaunimu“ Europos lygmeniu buvo beveik neminimas. Tačiau pastaraisiais dešimtmečiais pasirodė darbo su jaunimu Europoje istorijos veikalų, paaiškinančių, kas vyko praeityje³ ir kuo darbas su jaunimu gali būti naudingas dabar. Tai paskatino suorganizuoti Europos konventus darbo su jaunimu klausimais 2010 m. ir 2015 m., ir dabar – 2020 m.

Darbas su jaunimu visoje Europoje yra labai *įvairus* ir skirtingas: savo istorinėmis šaknimis, filosofija, praktika, išteklių paskirstymu ir profesionalumu. Darbo su jaunimu įvairovę Europoje jau vienija reikšmingas *bendras pagrindas*, kurį stiprina bendras siekis paremti ir apginti **erdves**, kuriose gali sklisti jaunimo balsas ir pasireikšti autonomija, bei nutiesti **tiltus** jauniems žmonėms, kad šie galėtų žengti tolesnius žingsnius savo gyvenime⁴, kompetentingai ir užtikrintai. Pastarąjį dešimtmetį tiek Europos Sąjunga⁵, tiek Europos Taryba⁶ suteikė politinės paramos darbui su jaunimu. Šis politinis įsipareigojimas patvirtinamas naujausia ES Tarybos rezoliucija⁷, kuria remiamas Europos darbo su jaunimu darbotvarkės sukūrimas, Vokietijai pirmininkaujant Europos Sąjungai.

Labiau apibrėžta veikla darbo su jaunimu tyrimų, politikos ir praktikos srityse atskleidžia svarbias darbo su jaunimu raidos kryptis Europoje. Tačiau taip pat parodo, kad darbo su jaunimu architektūra visoje Europoje yra fragmentiška, nevienoda ir nepakankama. Tebėra daugybė uždavinių, pabrėžtų naujausioje Tarybos rezoliucijoje pagal bendrąsias sąvokas „Konceptcija“, „Kompetencija“, „Patikimumas“, „Ryšys“, „Krizė“ ir „Galimybė“.

Darbas su jaunimu nebėra tik priemonė ar mechanizmas remti platesnius jaunimo politikos siekius – nuo šiol tai yra savita politikos ir veiklos arena. Tačiau nurimti būtų gerokai per anksti. Darbas su jaunimu iš esmės yra socialinė veikla, susijusi su vyraujančiomis ir besikeičiančiomis visuomenių, kuriose ji atliekama, struktūromis, ir tuo pat metu metanti joms iššūkį. Gali kilti abejonių šios veiklos verte arba rasti nepagrįstai išpūstų lūkesčių tam, ko ja galima pasiekti, todėl tenka ieškoti jos „svorio centro“. Politinė ir finansinė parama darbui su jaunimu neturėtų būti laikoma savaime suprantama, nes darbas su jaunimu pats siekia eiti keliu, kuris įtvirtina jo, kaip „mažos, bet svarbios socialinės ir švietimo politikos dalies“, vietą. Išties, gyvos diskusijos ir savikritiškas darbo su jaunimu bendruomenės veiklos vertinimas turi eiti išvien su kolektyvinėmis

³ <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/history-of-youth-work>

⁴ <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262202/Declaration/2f264232-7324-41e4-8bb6-404c75ee5b62>; https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262187/The+2nd+European+Youth+Work+Declaration_FINAL.pdf/cc602b1d-6efc-46d9-80ec-5ca57c35eb85

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A42010Y1204%2801%29>

⁶ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680717e78

⁷ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

pastangomis užtikrinti saugesnę darbo su jaunimu infrastruktūrą, kuri sudarytų sąlygas rezultatyviai veiklai vietos bendruomenėse. Būtent darbo su jaunimu bazė ir infrastruktūros pusiausvyra nulems jo tvarumą ir augimą.

Galiausiai, visada kyla pasitikėjimo klausimas. Tai yra esminis santykio su jaunais žmonėmis elementas, tačiau ne visada akivaizdus darbo su jaunimu bendruomenės veikloje, skirtinguose jos segmentuose ir įvairiose hierarchijose. Pasitikėjimo atgaivinimas ir stiprinimas bus Bonos proceso dalis ir jo varomoji jėga.

Europos darbo su jaunimu darbotvarkės įgyvendinimas Bonos procesu

Europos darbo su jaunimu veiklos bendruomenė:

„Neklauskite, kuo Bonos procesas gali padėti mums, verčiau klauskite, kuo mes galime padėti Bonos procesui – koks bus **mūsų** indėlis į Europos darbo su jaunimu darbotvarkę“

Trečiasis Europos konventas darbo su jaunimu klausimais rėmėsi įvairiais dokumentais. Nebūtina jų kartoti nei galutinės Deklaracijos tekste, nei struktūroje. Nenorima ir „išradinėti dviračio“, bet jei jau teks, tuomet, kaip kažkas yra pasakęs, „reikia pasistengti, kad jis gerai riedėtų“. Tačiau iš pradžių reikėtų pateikti dvi svarbias pastabas. Pirmą, mes visada turėtume stengtis išlaikyti jau egzistuojančias geras struktūras ir praktiką, ją stiprinti, kai to reikia, taip pat sukurti erdvės inovatyviam mąstymui, veiklai ir tokios veiklos organizavimui. Tai tapo kaip niekada aišku per pastaruosius dvylika mėnesių, kai teko pritaikyti darbą su jaunimu prie besikeičiančių aplinkybių. Antrą, neturėtume atmesti galimybės ar, veikiau, tikimybės, kad randantis naujiems uždaviniams atsiras ir naujų darbo su jaunimu išraiškų.

Remiantis Konvente dalyvavusios darbo su jaunimu veiklos bendruomenės išvadamis, siūloma tokia Bonos proceso įgyvendinimo sistema.

Darbo su jaunimu plėtra Europoje

Darbo su jaunimu užtikrinimas

„Kurkime erdves, kuriose būtų išklausomas jaunimo balsas – ne tik fizinės erdves ir programą“

Stiprinti darbo su jaunimu užtikrinimą Europoje yra pagrindinis Bonos proceso tikslas. Darbo su jaunimu bendruomenės siekiai turėtų būti dideli: **tobulinti ir plėtoti darbo su jaunimu pasiūlą**, pritraukti ir įtraukti daugiau jaunų žmonių, visų pirma siekiant užtikrinti, kad jaunimas, įskaitant ir mažiau galimybių turinčius jaunos žmones, galėtų patirti naudos iš darbo su jaunimu. Be to, pandemijos išvargintoje Europoje darbas su jaunimu turi atsinaujinti ir žengti dar nepramintais keliais. Darbas su jaunimu ir jo kriterijai turėtų būti aiškiai apibrėžti amžiaus, tikslinių grupių, problemų ir kitų aspektų atžvilgiu, kad būtų galima nustatyti pagrindą darbo su jaunimu plėtrai.

Darbo su jaunimu pasiūla vietos lygmeniu

Konventas palankiai įvertino idėją įtvirtinti pagrindinės darbo su jaunimu pasiūlos visoje Europoje principą. Nors tarptautinis mobilumas ir darbas su jaunimu Europos lygmeniu labai prisideda prie galimybių jaunimui suteikimo, tokia pasiūla iš esmės bus įgyvendinama vietos ir nacionaliniu lygmeniu. Europos politika gali atlikti svarbų vaidmenį palaikant darbo su jaunimu plėtrą. Europos lygmeniu gali būti nustatyti kokybės rodikliai, siekiant įtvirtinti reikiamą praktiką vietos ir šalies lygmeniu.

Remiantis šios srities žiniomis ir praktine patirtimi, buvo įvardyti tokie svarbiausi elementai:

- **sistema, pagal kurią nustatomi standartai**, įskaitant rodiklius, ir užtikrinamas darbo su jaunimu tvarumas, ypač vietos lygmeniu;
- **ši pasiūla nebūtų identiška visose šalyse**. Tačiau ji turėtų apimti visų suinteresuotųjų šalių gebėjimų stiprinimą ir tvarų finansavimą, įskaitant nevyriausybinių organizacijų programas. Ji turėtų apimti patalpas, kuriose būtų vykdomas darbas su jaunimu, taip pat nuotolinį ir skaitmeninį darbą su jaunimu;
- ji turėtų būti **bendrai valdoma** jaunimo organizacijų, darbo su jaunimu paslaugų teikėjų ir atitinkamų institucijų;
- turėtų apimti **erdvių, skirtų jaunų žmonių balsams išklaudyti, steigimą**, siekiant patenkinti jaunimo poreikius;
- **užmegzti ir stiprinti ryšius** su kitomis viešojo ir privačiojo sektoriaus sritimis, įskaitant formalųjį švietimą, užimtumą ir profesinį mokymą, sveikatos apsaugą, būsto, teisingumo, kultūros, sporto ir technologijų plėtros sritis, žiniasklaidą ir socialinę gerovę;

- didinti prieinamumą skirtingos kilmės ir socialinės padėties jaunimui. Todėl į pagrindinę darbo su jaunimu pasiūlą turėtų būti įtraukta **aiški strategija, skatinanti dalyvaujančio jaunimo socialinę įtrauktį ir įvairovę;**
- turėti veiksmingą strategiją, apimančią **esamų struktūrų įvertinimą, siekiant efektyvesnio informavimo** ir įtraukiant daugiau jaunimo į darbą su jaunimu;
- sukurti planą, kaip į pagrindinę darbo su jaunimu pasiūlą pritraukti **naujų jaunimo iniciatyvų**, atsižvelgiant į socialines inovacijas ir verslumą.

Vietos darbo su jaunimu veiklos bendruomenė

Konventas suteikė daugiau svarbos vietos politikos formavimo lygmeniui ir jo vaidmeniui remiant vietos veiklos bendruomenes. **Siekiant sustiprinti kokybiško darbo su jaunimu pasiūlą vietos lygmeniu, reikia didelių papildomų investicijų.**

Vietos darbo su jaunimu veiklos bendruomenė turėtų remtis vietos valdžios institucijų ar savivaldybių ir vietos darbo su jaunimu organizacijų bendradarbiavimu su savanoriais ir užmokestį gaunančiais darbuotojais. Europinė darbo su jaunimu vietos lygmeniu chartija⁸ yra naudinga priemonė kuriant šią bendruomenę. Pagrindinis žingsnis, siekiant parengti darbo su jaunimu vietos lygmeniu plėtros planą, yra apibrėžti esamą darbo su jaunimu vietos lygmeniu pasiūlą, tobulintinus aspektus ir stipriąsias puses. Jaunimas turėtų aktyviai dalyvauti, kad išreikštų savo poreikius ir formuotų savo aplinką ir kaimynystėje esančią fizinę erdvę, kurioje vyksta darbas su jaunimu. Vietiniai jaunimo centrai savo veikloje gali vadovautis kokybės kriterijais, kuriuos Europos Taryba nustatė jaunimo centrums, siekiantiems gauti Kokybės ženklą⁹.

Į nacionalines (jaunimo) politikos programas galima įtraukti paskatas vietos (jaunimo) politikos formavimui, pasitelkiant bendro finansavimo mechanizmus ir nustatant standartus. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas kaimo vietovėms, kad būtų remiama kokybiško darbo su jaunimu plėtra ir kuriamos veiklos bendruomenės.

Darbo su jaunimu ir jaunimo organizacijų finansavimas

Darbai su jaunimu Europoje reikia **didesnių investicijų ir finansavimo**, kad patenkintų augančią paklausą ir lūkesčius. Tam reikalingos teisinės nuostatos, užtikrinančios darbo su jaunimu finansavimo mechanizmus visais lygmenimis, nuo vietos iki Europos lygmens. Kuriant finansavimo sistemą (-as) turėtų būti parengta **Europos chartija**, skatinanti tinkamą valdymą visais lygmenimis.

⁸ https://www.europegoeslocal.eu/wp-content/uploads/2019/10/20191002-egl-charter_ENG_online.pdf

⁹ <https://www.coe.int/en/web/youth/quality-label-for-youth-centres>

Šiuo atžvilgiu darbui su jaunimu reikalingas finansavimas, kuris:

- pasižymi aiškiais priegios procesais, skaidriu įgyvendinimu ir koordinavimu, kad būtų išvengta dubliavimosi;
- stiprina **jaunimo organizacijų finansinės padėties tvarumą** ir leidžia joms kurti sudėtingesnes ir ilgalaikes strategijas, neapsiribojant tik programos ar projekto finansavimu;
- **įgyvendinamas remiantis pagrįstais duomenimis**, kuriuose tikrieji darbo su jaunimu poreikiai atsispindi finansavimo rūšyse ir sumose;
- leidžia užtikrinti svarbiausias **su jaunimu dirbančių savanorių ir specialistų darbo sąlygas ir būtiną apsaugą**, įskaitant draudimą, minimalius atlyginimus ir apsaugos priemones išsekimo atveju;
- nėra **perkrautas taisyklėmis**, skiriant reikiamą dėmesį valdymui, atskaitomybei ir kokybei.

Europos Sąjungos ir Europos Tarybos finansavimo programos taip pat turėtų siekti:

- **sustiprinti tarpsektorinį požiūrį ir įtraukti oficialius darbo su jaunimu prioritetus** į Europos finansavimo planus (pvz., „Europos solidarumo korpuso“, Europos socialinio fondo, Klimato pakto ir programos „Horizontas 2020“);
- užtikrinti **geresnę darbo su jaunimu prieigą prie finansavimo Europos lygmeniu** didinant galimybes ir su jaunimu dirbančios bendruomenės informuotumą bei įtraukiant daugiau jaunimo į finansuojamus veiksmus;
- užtikrinti, kad paramos struktūros (tokios kaip ES jaunimo programas įgyvendinančios nacionalinės agentūros ir Europos jaunimo fondas) suteiktų ne tik lėšų, bet ir **daugiau ilgalaikės paramos bei idėjų**;
- **būti pripažintam kaip priemonės** politiniams tikslams pasiekti, įskaitant Europos darbo su jaunimu darbotvarkės įgyvendinimą pagal Bonos procesą.

Kokybės gerinimas

Kokybė ir tai, kaip ją suvokia jauni žmonės, yra be galo svarbu, jei jie nori dalyvauti, įsitraukti ir pasinaudoti mokymosi galimybėmis, kurias suteikia darbas su jaunimu. Pirmieji įspūdžiai apie darbą su jaunimu, kuriuos dauguma jaunų žmonių susidaro vietos lygmeniu, yra lemiami.

Tačiau klausimas, **kaip paremti tolesnį darbo su jaunimu kokybės gerinimą**, tebėra labai platus ir turi daug skirtingų aspektų. Jie apima viską nuo darbo su jaunimu kokybės užtikrinimo programų iki to, kaip tokios programos turėtų būti įgyvendinamos, nuo kokybės užtikrinimo sistemų ir kokybės rodiklių kūrimo iki kompetencijų ugdymo schemų, taip

pat nuo ilgalaikio tvaraus finansavimo iki duomenimis pagrįstos politikos ir praktikos formavimo.

Darbo su jaunimu kokybės gerinimas yra glaudžiai susijęs su kitais klausimais, todėl **reikėtų jį aptarti ir spręsti laikantis visapusiško ir kartu gerai struktūruoto požiūrio**. Reikia sutelkti dėmesį į konkrečius aspektus, žvelgiant į juos platesniame darbo su jaunimu politikos ir praktikos kontekste, ir **susieti juos su pagrindinėmis darbo su jaunimu vertybėmis ir principais**. Tai susiję su tuo, kad kontekstas, kuriame tai turėtų vykti, ir aspektai, nuo kurių turėtų prasidėti kokybės gerinimas, yra labai įvairūs, net jei tikslai ir nustatyti laikantis tos pačios krypties.

Daugybė idėjų, kilusių diskusijose apie kokybę, atitiko jau egzistuojančias – nors dar nepakankamai matomas – struktūras, iniciatyvas ir gaires. Taigi, aiškiai matomas **geresnio informavimo apie esamas paramos struktūras ir mechanizmus poreikis**, taip pat būtinybė juos padaryti labiau prieinamus vietos lygmeniu. Keletas esamos paramos, kurią reikėtų ir toliau naudoti, stiprinti ir daryti vis labiau prieinamą, pavyzdžių yra Europos mokymo strategija¹⁰, Europos Tarybos jaunimo centrų Kokybės ženklas ir Europinė darbo su jaunimu vietos lygmeniu chartija.

Tai leidžia daryti pagrindinę išvadą, kad neabejotinai svarbiausias kokybiško darbo su jaunimu plėtros poreikis yra **sukurti aiškesnės bendradarbiavimo ir bendros kūrybos struktūras visuose lygmenyse** ir tarp visų suinteresuotųjų šalių su jaunimu dirbančiose bendruomenėse. Pastebimas aiškiai išreikštas poreikis **stiprinti esamus tinklus visais lygmenimis** ir tuo pat metu rasti arba sukurti struktūras ir erdves, kurios **sujungtų šiuos skirtingus tinklus** ir nustatytų aiškius ir koordinuotus informacijos sklaidos procesus, taip pat užtikrintų nuolatinį dialogą ir bendrą darbą sprendžiant kokybės klausimus.

Diskusijos apie kokybės gerinimą taip pat sustiprino poreikį:

- **nustatyti profesinius standartus**, nuoseklias veikimo kryptis ir atitinkamas mokymo programas bei sukurti tinkamą aplinką institucijų patalpose su jaunimu dirbančių asmenų švietimui ir mokymui;
- turėti **darbo su jaunimu tyrimų darbotvarkę**, kurioje daugiausia dėmesio būtų skiriama dalyvavimų pagrįstų veiksmų tyrimams, atliekamiems bendradarbiaujant tyrėjams ir dalyviams, ir žinių bazės, reikalingos praktikai, politikai ir švietimui, kūrimui;
- **susisteminti ir skleisti žinias** apie esamas kokybės (užtikrinimo) sistemas ir jas panaudoti kaip pagrindą, norint tiksliai suderinti ir (toliau) kurti modelius, pritaikytus vietos sąlygoms.
- įsteigti **nacionalines darbo grupes**, atstovaujančias su jaunimu dirbančiai bendruomenei, kurios galėtų veikti kaip ryšio taškai, žinių centrai ir visų skirtingų priemonių, reikalingų kokybei didinti, koordinatorės.

¹⁰ https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-3301/European%20Training%20Strategy%20in%20the%20field%20of%20Youth_en.pdf

Bendra kryptis

Darbo su jaunimu veiklos bendruomenės viduje

„Tik bendraudami galime sužinoti tai, ko nežinojome nežiną!“

Bendra kūryba ir visų su jaunimu dirbančios bendruomenės privalumų panaudojimas yra pagrindinės prielaidos plėtoti kokybišką darbo su jaunimu praktiką ir politiką. Tam reikalingos **erdvės, skirtos tirti, keistis ir remtis įvairių stilių gerosios praktikos pavyzdžiais**, naudojant (skaitmeninius) tinklus, platformas ir kitas priemones tiek vietos, tiek Europos lygmeniu. Su jaunimu dirbančios bendruomenės praktikoje tiek horizontaliai (*tarp skirtingų veiklos bendruomenės dalyvių*), tiek vertikalčiai (*Europos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu*) yra itin svarbi nuolatinė komunikacija ir bendradarbiavimas.

Siekiant, kad darbas su jaunimu Europoje klestėtų, reikia **koordinuoto požiūrio į darbo su jaunimu kokybės didinimą per mokymąsi, žinių sklaidą, paramą ir dalijimąsi gerąja praktika vietos lygmeniu, judant regioninio, nacionalinio ir Europos lygmens kryptimi**, ir atvirksčiai. Be to, regioninių Europos tinklų viduje ir tarp jų vykstančiais mainais galima užtikrinti bendrą pagrindą, reikalingą plėtojant darbo su jaunimu architektūrą Europoje. Darbo su jaunimu praktikoje Europos aspektas turi būti sustiprintas ir integruotas skirtingais lygmenimis, ypač tam, kad labiau marginalizuotas jaunimas galėtų naudotis įvairesnėmis galimybėmis. Vietos jaunimo organizacijos ir jų darbuotojai turi *žinoti* apie galimybes kituose lygmenyse, susipažinti su Europos jaunimo politika, dalyvauti Europos veikloje darbo su jaunimu klausimais ir Europos jaunimo programose bei jas tobulinti.

Šis Konventas įvardijo poreikį stiprinti **su jaunimu dirbančios bendruomenės bendradarbiavimą** visoje Europoje. Taip pat reikia **stiprinti nacionalinių ir Europos darbo su jaunimu plėtros strategijų ryšius**, taip pat pabrėžti jų tarpusavio priklausomybę ir sąveiką. Tuo tikslu svarbu užmegzti įtraukų, demokratišką ir prieinamą bendruomenės **daugiakalbį** bendravimą, bendradarbiavimą ir darbo santykius, visų pirma pasitelkiant jaunimo srities tyrimus, jaunimo politiką ir darbo su jaunimu praktiką. Būtina didinti darbo su jaunimu pajėgumus, analizuoti, nagrinėti ir aptarti (pasaulines) tendencijas, susijusias su šios veiklos praktika, kartu dirbti gerinant kokybę ir nustatyti **bendrą požiūrį** į darbo su jaunimu plėtrą Europoje. Konvento dalyviai taip pat pabrėžė poreikį **pašalinti spragas ir trūkstamus ryšius** tarp skirtingų darbo su jaunimu kontekstų ir bendruomenės dalyvių bendraujant, mokantis, įkvepiant ir palaikant, ugdant gebėjimus, dalijantis ir gaunant naujausią informaciją bei susipažįstant su aktualiomis politinėmis sistemomis ir teisės aktais.

Siūlomoms priemonėms:

- **apibrėžti** darbo su jaunimu bendruomenę ir užmegzti komunikacijos ir darbo santykius trijose svarbiausiose jaunimo sektoriaus srityse: praktikos, tyrimų ir politikos;
- sukurti **nacionalinius ir tarptautinius darbo su jaunimu tinklus**, taip pat kurti profesinius darbo su jaunimu susivienijimus, struktūras ir sąjungas;
- užtikrinti **struktūrinį nacionalinį ir Europos finansavimą** bendradarbiavimo darbo su jaunimu srityje struktūroms ir tinklams bei bendram dalyvavimu pagrįstų žinių ir praktikos kūrimui;
- teikti **informaciją ir stiprinti gebėjimus Europos lygmeniu**, Europos jaunimo programas ir esamus išteklius su jaunimu dirbantiems asmenims, dirbantiems kituose veiklos lygmenyse;
- pasitelkiant dalyvavimu pagrįstus procesus, sukurti atvirą, įtraukią, prieinamą ir daugiakalbę **Europos skaitmeninę darbo su jaunimu platformą**, kaip kintančią veiklos bendruomenės priemonę, derančią ir papildančią esamas platformas; populiarinti tokią platformą tarp su jaunimu dirbančių asmenų vietos lygmeniu, padėti ja naudotis tarpusavio mokymosi ir abipusės paramos, inovacijų diegimo ir bandymo bei kokybės ir kylančių klausimų aptarimo tikslais;
- **Stebėsenos, vertinimo ir mokymosi (SVM) taryboje** nustatyti „bendradarbiavimo vertinimą“, kad būtų galima stebėti pažangą;
- kas penkerius metus per **Europos konventą darbo su jaunimu klausimais** įvertinti pažangą, peržiūrėti tikslus ir nustatyti būdus jiems pasiekti.

Už darbo su jaunimu bendruomenės ribų

„Jaunimas neapsiriboja viena sritimi ir jo balsas turi būti girdimas visame pasaulyje!“

Vykstant nenusėjamiems visuomenės pokyčiams, geri su jaunimu dirbančios bendruomenės ryšiai ir palaikymas yra jaunimo ir bendruomenės atsparumo pagrindas. Svarbu **skleisti žinią apie darbo su jaunimu vertę** ir palengvinti bei skatinti struktūrinį ir strateginį bendradarbiavimą su kitais sektoriais, susijusiais su jaunimo gyvenimu.

Su jaunimu dirbanti bendruomenė turėtų **veiksmingai bendradarbiauti** su skirtingais sektoriais, tiek viešuoju, tiek privačiuoju, kad išliktų aktualiai jauniems žmonėms ir didintų darbo su jaunimu pripažinimą, diegtų inovacijas ir užtikrintų tvarumą. Sąveika su skirtingais sektoriais ir veikėjais yra labai svarbi norint pasiekti visus jaunus žmones, suteikti jiems balsą ir padėti imtis veiksmų, taip pat suteikti jiems daugybę prieigos prie viešųjų paslaugų galimybių, nepaliekant nė vieno jauno žmogaus nuošalyje.

Siekiant užmegzti ir palaikyti tarpsektorinį bendradarbiavimą, reikia **strateginio požiūrio ir praktinio metodo**, taip pat glaudesnio **horizontaliojo bendradarbiavimo** jaunimo (ir darbo su jaunimu) srityje visais lygmenimis.

Siūlomos priemonės:

- nustatyti, **su kuo** turi būti užmegztas tarpsektorinis bendradarbiavimas, atsižvelgiant į konkrečių su jaunimu dirbančios bendruomenės segmentų prioritetus visais lygmenimis, ir **dėl kurių bendrų tikslų**; suburti skirtingus įvairių sektorių ir skirtingų lygmenų veikėjus, kad būtų **užtikrinta jų sąveika**;
- remti **daugiadisciplinių jaunimo struktūrų, tinklų ir įstaigų** kūrimą ir veikimą vietos ir nacionaliniu lygmenimis.

Pripažinimas

„Spaudimas įsidarbinti privertė mus galvoti apie kompetencijas kaip apie individualią nuosavybę. Tačiau kvietimas prisiminti solidarumo principą ir tarpusavio priklausomybę ragina mus pripažinti sisteminių kompetencijų pobūdį. Jokia kompetencija nėra ugdoma vakuume. Mums reikia kitų žmonių.“

Trečiasis Konventas parodė, kad vis dar per mažai dėmesio skiriama darbo su jaunimu skatinimui ir pripažinimui, todėl Bonos procesas suteikia galimybę sukurti **bendrą naratyvą** ne tik mokymuisi ir pripažinimui darbe su jaunimu, bet ir paties darbo su jaunimu pripažinimui ir įteisinimui. Nors pripažinimas savaime yra daugybės pokyčių rezultatas, tokiam procesui reikia **didesnių investicijų į strategines ir koordinuotas pastangas bei išteklių, kad darbas su jaunimu būtų geriau suprantamas, matomas ir vertinamas kaip atskira darbo sritis**. Nors tam būtinas bendradarbiavimas ir santykių bei partnerystės su kitais sektoriais palaikymas, vis tik darbas su jaunimu nusipelno užimti deramą vietą Europos politikos darbotvarkėse.

Sunkumas panašiai suprasti darbą su jaunimu iš dalies siejamas su skirtingu su jaunimu susijusios terminologijos aiškinimu. Kuriant bendrą kalbą, **bendrai priimtų terminų rinkinys, atitinkantis plačiai paplitusį bendrąjį darbo su jaunimu apibrėžimą**, gali padėti įtvirtinti geresnį ir platesnį šios darbo srities supratimą. Nors jis turėtų būti **pakankamai gerai pritaikomas prie vietos konteksto ir realybės**, jam reikalingi bendrieji pagrindai, priimtini visiems sektoriams visais lygmenimis.

Siūlomos priemonės:

- organizuoti **reguliarius renginius**, pavyzdžiui, tikslines kampanijas ar kasmetes temines dienas ar savaites;
- parengti aiškų ir tinkamą **komunikacijos planą**, kuris sujungtų visus lygmenis;

- parengti **bendrų terminų rinkinį**, esamą (-us) darbo su jaunimu apibrėžimą (-us), dėl kurio (-ių) būtų galima susitarti ir vartoti nacionaliniu lygiu atitinkamomis, vartotojui patogiomis kalbomis;
- užtikrinti **bendras pastangas populiarinti**, skleisti ir platinti turinį, susijusį su darbu su jaunimu.

Siekiant darbo su jaunimu pripažinimo, reikia sustiprinti duomenimis pagrįstą požiūrį ir mechanizmus, kad būtų galima **geriau pristatyti darbo su jaunimu poveikį** ne tik pavieniams asmenims, bet ir – visų svarbiausia – bendruomenėms ir visuomenei. Be to, spręsdami profesinių standartų klausimus, turime atkreipti **ypatingą dėmesį į su jaunimu dirbančių savanorių praktiką**, kad geriau suprastume jų indėlį šioje srityje. Atsižvelgiant į Europos darbo su jaunimu darbotvarkę ir šiandieninę jaunų žmonių padėtį Europoje, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas aiškiai (bet ne smulkmeniškai) Darbo su jaunimu tyrimų darbotvarkei:

- nuostatų dėl **darbo su jaunimu įtvirtinimo nacionaliniu lygiu** visose Europos šalyse tyrimas (įskaitant įstatymus dėl su jaunimu dirbančių asmenų švietimo ir mokymo);
- **esamų bendrai priimtų su jaunimu dirbančių asmenų švietimo ir mokymo standartų** tyrimas (pvz., kompetencijos modeliai ir programos, etikos kodeksas, mokymo planas);
- **pakeisti darbo su jaunimu tyrimų rezultatų formatą** į tokį, kurį gali paprastai naudoti su jaunimu dirbantys asmenys ir politikos formuotojai (bei kiti);
- tirti **savanorių su jaunimu dirbančių asmenų dalyvavimą** darbe su jaunimu;
- užtikrinti teminių darbo su jaunimu tyrimų **apžvalgas**.

Ryšių užmezgimas švietimo ir mokymo požiūriu taip pat reiškia **idėjos apie neformaliojo švietimo ir mokymosi integravimą į formaliojo švietimo aplinką išplėtimą** ir pastangas sukurti suderintą sistemą, skatinančią bendradarbiavimą tarp skirtingų sektorių, siekiančių bendro tikslo.

Siūlomos priemonės:

- remtis esamomis sėkmingomis iniciatyvomis, **parodančiomis, kaip aukštojo mokslo struktūros bendradarbiauja su neakademine bendruomenėmis**, taip pat ir darbo su jaunimu bendruomenėmis;
- suaktyvinti bendradarbiavimo erdvių kūrimą ir įsteigti su jaunimu dirbančių asmenų švietimo ir mokymo **idėjų kalvę**;
- organizuoti visų lygių **darbuotojų tarpusavio mokymąsi** specialiu su švietimu ir mokymu susijusiu tikslu;
- bendradarbiauti su organizacijomis, kurios yra **sukūrusios paramos mokymosi procesui ir rezultatų pripažinimui priemonių** (pvz., Atvirieji ženkliai).

Remiantis praeityje įgyvendintais procesais, aktualus išlieka darbas **patvirtinimo, sertifikavimo ir akreditavimo** srityse, kurioms taip pat **reikia bendro naratyvo**. Pripažįstama profesija turėtų turėti mokslo

kelią. Taigi, nenutolstant nuo pasiūlymo sukurti daugiau bendradarbiavimo erdvių, būtina apsvarstyti, ką reiškia tinklaveika („socialinis kapitalas“) ir kaip ji galėtų pasireikšti skirtinguose kontekstuose. Tai taip pat reiškia ne tik toliau plėtoti ir įgyvendinti neformaliojo švietimo ir mokymosi darbo su jaunimu srityje pripažinimo ir patvirtinimo strategijas bei priemones, bet ir parengti pasiūlymus, kuriuose numatytos jungtys tarp jaunimo srities darbuotojų švietimo ir mokymo.

Siūlomoms priemonėms:

- **išaiškinti skirtumą** tarp apmokamų su jaunimu dirbančių asmenų profesijos pripažinimo ir darbo su jaunimu profesionalumo didinimo;
- parengti papildomas **priemones, skirtas įteisinti darbo su jaunimu mokymąsi formaliojo švietimo kontekste**, o tai taip pat gali reikšti, kad reikia sukurti bendrą mokymo programą ir standartinius kursus nacionaliniu ir Europos lygmenimis;
- parengti bendrą **su jaunimu dirbančių asmenų kvalifikacijos viziją**, siekiant užtikrinti neformaliojo švietimo ir mokymosi bei formaliojo švietimo sertifikavimo procesų kokybę;
- įsteigti **Europos su jaunimu dirbančių asmenų asociacijų tinklą** ir remti panašius procesus nacionaliniu lygmeniu, jei jų dar nėra, susiejant juos su dabartinėmis teminėmis strategijomis, tokiomis kaip Europos mokymo strategija ir „Youthpass“;
- **remtis Europos iniciatyvomis**, tokiomis kaip strateginiai nacionalinių agentūrų bendradarbiavimo projektai, pvz., „Europe Goes Local“ arba su jaunimu dirbančiųjų švietimo ir mokymo projektai.

Inovacijos ir nauji uždaviniai

„Daugelį metų darbo su jaunimu srities problemoms ir klausimams spręsti buvo taikomi greiti sprendimai, tačiau krizės metu paaiškėjo, kad šie trumpalaikiai sprendimai neveikia ir jų nepakanka“

Griaunantis pandemijos poveikis **sutrikdė jaunimo (mobilumo) projektų įgyvendinimą**. Daugybė darbo su jaunimu organizacijų ir jaunimo centrų buvo uždaryti, nors **darbas su jaunimu šiuo metu yra reikalingesnis nei bet kada anksčiau**, nes jauniems žmonėms reikia pagalbos susitvarkant su pandemijos padariniais. Socialinės ir teisinės COVID-19 pasekmės neapsiriboja tik sveikatos ir epidemijos kontrolės sritimis, jos parodo, kaip svarbu tinkamai informuoti apie priemones jaunimą ir, jei įmanoma, įtraukti jaunus žmones į šių priemonių planavimą ir įgyvendinimą.

Darbas su jaunimu turėtų išsivystyti iki tokio lygio, kad nestabiliu metu jis galėtų būti visų jaunų žmonių **apsaugos sistema. Psichikos sveikatos puoselėjimas** yra laikoma esminiu darbo su jaunimu aspektu. Su jaunimu dirbantys asmenys turėtų mokėti vykdyti projektus, **palaikančius ir stiprinančius jaunų žmonių psichikos sveikatą**, ypač

tų, kurie susiduria su tarpsektorinėmis problemomis ar patenka į kitą pažeidžiamą grupę.

Jaunimo politikos formuotojai turėtų megzti konstruktyvų dialogą su jaunais žmonėmis ir su jaunimu dirbančiais asmenimis, kad **sukurtų atsparesnes darbo su jaunimu struktūras**, veikiančias **duomenimis pagrįstų inovacijų principais**, apimančiais **toliaregišką mąstymą, refleksiją ir strategiją (o ne projektus) pagrįstą darbą su jaunimu**. Visi veiksmai pagal Europos darbo su jaunimu darbotvarkę turėtų remtis šiais principais, turint omenyje, kad šiuolaikinė darbo su jaunimu praktika yra išsisknijusi pasaulinėje bendruomenėje.

Taigi, šioje praktikoje turėtų būti propaguojama inovacijų kultūra ir pažangi darbo su jaunimu praktika:

- gerinti **pažangų darbą su jaunimu**, daugiau dėmesio skiriant jaunų žmonių ir su jaunimu dirbančių asmenų **skaitmeninių kompetencijų ugdymui** ir **investuojant į technologijų infrastruktūrą bei inovacijas**, kurios padėtų įveikti **skaitmeninę atskirtį** ir užtikrintų visiems jauniems žmonėms prieigą prie darbo su jaunimu;
- paversti **darbą su jaunimu ekologišku**. Skatinti ir prioritetu laikyti aplinkai nekenksmingą praktiką ir sprendimus, suderinamus su darnaus vystymosi principais, kuriuos siekia įtvirtinti darbo su jaunimu bendruomenė ir kurių tikisi jaunimas.

Labai svarbu stiprinti darbo su jaunimu pajėgumą prisitaikyti prie Europoje ir visame pasaulyje vykstančių pokyčių šiais būdais:

- pripažįstant, kad, nors skaitmeninis darbas su jaunimu yra svarbus, **jis negali patenkinti visų jaunimo poreikių**. Vadinasi, darbo su jaunimu politika turėtų aktyviai remti visų darbo su jaunimu **tipų, modelių ir praktikų plėtrą**, kad būtų tinkamai reaguojama į šių dienų realybę. Europos darbo su jaunimu darbotvarkėje turėtų būti toliau stiprinamas darbo su jaunimu vaidmuo visuotinio nestabilumo metu, **išlaikant darbo su jaunimu vertybes**;
- darbo su jaunimu praktikoje puoselėjant **visuomeninių ir pasaulinių uždavinių** aspektą;
- propaguojant darbą su jaunimu Europoje ir pasaulyje, kaip vieną iš pagrindinių pilietinės visuomenės plėtros strategijų;
- kuriant darbo su jaunimu praktikas ir strategijas, padedančias jauniems žmonėms **įsitraukti į demokratinę visuomenę ir suteikiančias jiems galimybę inicijuoti pokyčius** tomis temomis, kurios jiems aktualios ir įdomios (pvz., su klimato kaita susiję judėjimai, rasinė diskriminacija ar reprodukcinė sveikata);
- internetinių ir fizinių **erdvių kūrimas bendradarbiavimui ir mainams** tarpregioniniu ir pasauliniu lygmeniu, kad darbo su jaunimu veiklos bendruomenė galėtų pažvelgti už Europos konteksto ribų.

Politikos nuostatos

Jaunimo gyvenimui įtakos turi daugybė politikos krypčių, kurių ir įgyvendinamų visais lygmenimis – nuo vietos iki nacionalinio, regioninio ir visos Europos. Tačiau praktika rodo, kad kitose politikos srityse priimant sprendimus dažnai neatsižvelgiama į poveikį jaunimui. Jaunimo sektorius jau seniai ragina taikyti horizontalųjį požiūrį į jaunimo politikos formavimą, tas pat pasakytina ir apie darbo su jaunimu komponentus tose politikos srityse. Darbas su jaunimu turėtų būti neatsiejama jaunimo politikos dalis, prireikus sistemingai inkorporuojanti darbo su jaunimu srities poreikius ir priemones į jaunimo politiką tiek vertikalčiai, tiek horizontalčiai.

Ši politika turėtų būti įgyvendinama visais lygmenimis ir turėtų būti kuriama kartu su veiklos bendruomene, dirbančia su jaunimu, įskaitant patį jaunimą, laikantis teisėmis pagrįsto požiūrio į dalyvavimą, pripažįstant jaunos žmones kaip pagrindinius suinteresuotuosius subjektus, kurių dalyvavimas yra būtinas visuose šiuose procesuose ir struktūrose. Tai taip pat padeda panaikinti galimą atotrūkį tarp politikos formuotojų bei praktikų nuomonės ir realių jaunimo poreikių. Mokslinių tyrimų įtraukimas į politikos formavimą turėtų padėti sukurti įvairiapusiškesnį, duomenimis pagrįstą požiūrį į šių poreikių tenkinimą.

Vis labiau globalėjančiame pasaulyje ši politika taip pat gali ir turėtų sąveikauti su kitais – ne tik Europos – procesais. Be to, norint užtikrinti, kad ši politika iš tikrųjų taptų realybe ir jos tikslai būtų pasiekti, turi būti sukurti tvarūs finansavimo mechanizmai.

Siūlomos priemonės:

- **sustiprintas Europos Komisijos ir Europos Tarybos bendradarbiavimas** Europos lygmeniu, kuriuo turėtų būti siekiama platesnio masto jaunimo politikos (į kurią įeina ir darbas su jaunimu) sklaidos horizontalčiai visose kitose politikos formavimo srityse;
- darbas su jaunimu abiejose institucijose turėtų išlikti įsitvirtinęs tiek ilgalaikėse **jaunimo strategijose**, tiek jų tarpinėse priemonėse (tokiose kaip metinės darbo programos ir kas dvejus metus vykdomi jaunimo sektoriaus prioritetai);
- **sukurti, taikyti ir toliau plėtoti darbo metodus**, įtraukiančius jaunimą kaip lygiaverčius jiems įtakos turinčios politikos kūrėjus, ir integruoti jaunimo dalyvavimą įvairiose politikos srityse;
- **su jaunimu susiję įstatymai, darbo su jaunimu įstatymai ir darbo su jaunimu strategijos** turėtų būti pristatomos ir propaguojamos visoje Europoje vietos, regioniniu, nacionaliniu ir Europos lygmenimis, remiamos bendradarbiaujant ES ir Europos Tarybai;
- Europos jaunimo programos galėtų toliau prisidėti plėtojant darbo su jaunimu politiką visose valstybėse narėse, **palaikydamos su politika susijusius procesus, kuriuos vykdo organizacijos**;

- turėtų būti nustatytas **sisteminimas darbo su jaunimu politikos tikrinimas** nustatant bendrą Europos kokybės standartą, įskaitant rodiklių rinkinį, skatinantį darbo su jaunimu įgyvendinimą visais lygmenimis;
- jaunimo politikoje turėtų būti numatytas ryšių užmezgimas ir dalijimasis gerąja patirtimi su kitomis organizacijomis visame pasaulyje, ne tik Europoje, įtvirtinant Europos jaunimo (ir darbo su jaunimu) politiką tarptautinėse teisinėse sistemose;
- formalių politikos dalyvių gebėjimų, kaip **įtraukti jaunimą ir su jaunimu dirbančius asmenis į politikos formavimą, įgyvendinimą ir peržiūrą**, stiprinimas padės geriau suprasti jaunų žmonių poreikius. Vyriausybės institucijos, atsakingos už jaunimo politiką ir (arba) darbą su jaunimu, taip pat gali atlikti savo vaidmenį skatindamos kitus vyriausybinius sektorius vykdyti kompleksinę jaunimo politiką.

Strateginis darbo su jaunimu plėtros planas

Šioje deklaracijoje pažymima, kad pastaraisiais metais „vėjo Europos darbo su jaunimu darbotvarkės burėse“ vaidmenį atliko Europos Sąjungos ir Europos Tarybos veikla jaunimo politikos srityje.

Konferencijos pradžioje buvo išsakytas pasiūlymas darbo su jaunimu bendruomenei nebeklausti, ką Europos institucijos turėtų daryti dėl jos, bet verčiau pamąstyti, ką ji pati galėtų ar turėtų padaryti savo labui.

Tačiau tam vis tiek reikia, kad institucijos atliktų savo funkcijas, nors dabar jų, kaip pagrindinio Europos darbo su jaunimu darbotvarkės variklio, vaidmuo kinta pereidamas į tvirto ramsčio vaidmenį. Europos Komisijos jaunimo skyrius¹¹ ir Europos Tarybos jaunimo departamentas yra neatskiriamos Europos darbo su jaunimu veiklos bendruomenės dalys. Konvento dalyviai išreiškė įsitikinimą, kad Bonos proceso įgyvendinimo atžvilgiu būtų tikslinga pagerinti institucijų darbo su jaunimu vizijos **suderinamumą** su atitinkamomis jaunimo strategijomis.

Buvo visuotinai sutarta, kad ir Europos Komisija, ir Europos Taryba turėtų pasirašyti bendrą **įsipareigojimo raštą** arba **susitarimo memorandumą**, patvirtinantį paramos su jaunimu dirbančiai bendruomenei pobūdį ir lygį bei **susiejantį Bonos procesą su platesnėmis visos Europos švietimo ir mokymosi iniciatyvomis**, tokioms kaip Bolonijos procesas dėl aukštojo mokslo. Taip pat buvo raginama geriau ir teisingiau atstovauti visiems Europos su jaunimu dirbančios veiklos bendruomenės segmentams, tvirtinant, kad reikia „įvairesnių dalyvavimo kanalų“, jei norima išgirsti visų, dirbančių su jaunimu, balsus. Tačiau iškilo dar daugiau klausimų apie institucijų priemonių suderinimą ir koordinavimą: buvo minimos **partnerystės tinklų ir bendradarbiavimo kontekste**. Nepaisant to, dalyviai pripažino, kad ES ir Europos Tarybos partnerystė jaunimo reikalų srityje

¹¹ Dabar oficialiai Europos Komisijos DG EAC (Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros) „Jaunimo, savanorių, solidarumo ir stažuotčių“ biuras.

atliko svarbų koordinatoriaus vaidmenį daugelyje veiklų, susijusių su darbu su jaunimu Europos kontekste.

Šioje institucinėje struktūroje, kaip abiejų šalių propaguojamos Europos darbo su jaunimu darbotvarkės strateginės misijos dalis, pritarimo sulaukė idėja suburti darbo grupę, kuri svarstytų bendradarbiavimo, konsultacijų ir plėtros, numatytos Bonos procese, klausimus, taip pat ir pažangą įgyvendinant Bonos proceso metu nustatytas priemones bei indėlį į šį procesą pagal atitinkamas abiejų institucijų jaunimo strategijas.

Nutarta, kad norint tuščią „laikas veikti“ retoriką paversti veiksmais, Europos institucijos turėtų atlikti subtilų įgalinimo vaidmenį, skatinantį darbo su jaunimu plėtrą savo valstybėse narėse patarinėjančią, padedant ir įkvepiant.

Siūlomos papildomos priemonės:

- aiškus abiejų Europos institucijų **darbo su jaunimu vizijos suderinimas** ir viešas bendro įsipareigojimo pareiškimas;
- parama **bendrujų veiksmų darbo grupei**, stebinti Bonos proceso įgyvendinimą;
- Bonos proceso **susiejimas** su kitomis Europos institucijų strateginėmis socialinėmis ir švietimo iniciatyvomis;
- įsteigti **nacionalines darbo grupes**, veikiančias ir kuriančias kartu su visa veiklos bendruomene;
- skatinti neformaliojo švietimo ir mokymosi dirbti bei dirbant su jaunimu **pripažinimą**;
- skatinti darbo su jaunimu **tyrimus**, siekiant duomenimis pagrįstos darbo su jaunimo praktikos;
- parengti „**formuojančias sąlygas**“ plėtojant nacionalinę paramą vietos darbui su jaunimu;
- palaikyti su jaunimu dirbančių asmenų **mainų ir mobilumo galimybes**;
- sudaryti sąlygas su jaunimu dirbančių asmenų švietimo ir mokymo **planų** parengimui;
- remti pažangaus ir progresyvaus darbo su jaunimu **inovacijų centrus**;
- užtikrinti **visateisio dalyvavimo platformas**, skirtas dialogui darbo su jaunimu temomis ir jo stiprinimui.

Trečiasis Europos konventas darbo su jaunimu klausimais ragina Europos institucijas, atsakingas už darbą su jaunimu, parengti tvirtą komunikacijos ir tinklų kūrimo strategiją, perteikiančią jų požiūrį ir nusiteikimą Bonos proceso įgyvendinimo atžvilgiu.

Išvados ir baigiamieji žodžiai

Norime padėkoti Vokietijos šeimos reikalų, pagyvenusių žmonių, moterų ir jaunimo ministerijai ir visiems prisidėjusiems už tai, kad Trečiasis Europos konventas darbo su jaunimu klausimais galėjo įvykti, o ES ir Europos Tarybai – už paramą ir reikiamo politinio pagrindo bei sąlygų sukūrimą.

Intensyvios konvento dalyvių diskusijos ir debatai padėjo suformuluoti aktualių idėjų ir pasiūlymų dėl veiksmų ir priemonių, susijusių su visais darbo su jaunimu aspektais. Visi šie pasiūlymai yra svarbūs. Jie papildo ir sustiprina vienas kitą bei kartu suformuoja visapusišką, visa apimančią požiūrį į tolesnį darbo su jaunimu tobulinimą ir plėtrą. Todėl juos reikėtų traktuoti kaip visumą.

Vis dėlto svarbiausia išvada yra ta, kad norėdami judėti į priekį, turime stiprinti ryšius visuose veiklos bendruomenės lygmenyse ir tarp jų. Turime pašalinti atotrūkį ir ypač aktyviai dalytis nuomone, kurti kartu, taikyti bendras priemones, atsisakyti to, kas nebetinka, ir mokytis iš naujo, kad prisitaikytume prie to, kas nauja ir netikėta.

Ši deklaracija suteikia Europos darbo su jaunimu darbotvarkei realų pavidalą. Bonos procesas yra mūsų bendros pastangos siekiant ją įgyvendinti. Taigi, įgyvendinkime ją. **To reikia Europos jaunimui – jie to nusipelno.**